

आडनिड्या वयात साथ-साथ...

(मध्यंतरी 'टीनएज मुलांचे प्रश्न' या विषयावर 'चतुरंग' पुरवणीत काही लेख प्रसिद्ध झाले होते. या विषयावर एक जाहीर चर्चात्मक कार्यक्रमही 'लोकसत्ता' तर्फे मुंबईत झाला होता. या चर्चेत सहभागी झालेल्या मनिषा सबनीस या तरुण मुलांसाठी लैंगिक शिक्षणाचे वर्ग घेतात. त्यांनी त्या चर्चेत माडलेल्या विचारांवर आधारित लेख)

मुलगा आणि मुलगी वयात येणं, हा एक साधा निसर्गक्रम, दोघेही प्रजननक्षम होणं, त्यांचं परस्परांविषयीचं आकर्षण जागं होणं- हेही निसर्ग दत्तच. मुलगा आणि मुलगी दोघांसाठी समान.

मुलगा आणि मुलगी यांच्या तना-मनामध्ये वयात येताना होणारे बदल वेगळे असतील, पण गोंधळेपणा, अस्पष्टता, ताण, लाज, शंका हे सारखंच. ही मुलं १३-१४ पासून १८-१९ वयाची. म्हणजे 'टीन' एजर्स. वयाच्या या टप्प्यावर 'वयात येणं' या गोष्टीमध्ये सर्वसामान्य समाजात मुलग्याकडे जरा दुर्लक्ष आणि मुलीकडे अधिक लक्ष, असं होतं खरं. जणू काही मुलीच वयात येतात आणि मुलगे थेट 'घोडे' होतात.

मुलीचं वयात येणं हे एके दिवशी थेट, सरळपणे दिसतं. मुलग्याचं तसं नसतं. मुलीच्या वयात येण्याचा संबंध तिच्या (काचेसारख्या!) शिलाशी/अब्रूशी/पवित्र्याशी जोडला गेला आहे. वयात येणं हे तिच्या बाईपणाचं एक लक्षण असल्यामुळे तिकडे कुटुंबाचं लक्ष आहे. पूर्वीतर 'नहाण' येण्याचे साग्रसंगीत विधी होत असत.

या तुलनेत मुलगा वयात येण्याचा एक निश्चित दिवस नसतो. त्याचा एक कालखंड असतो. त्यामुळेही असेल कदाचित, पण मुलग्याचं 'वयात येणं (शारीरिकदृष्ट्या) दुर्लक्षित राहतं.

हातापायावर केस येणं, दाढी-मिश्या यायला सुरुवात होणं, आवाज फुटणं हे शारीरिक बदल मुलग्यांमध्ये होतात. चेहऱ्यावर, डोळ्यामध्ये अजून निरागसपणा कुठेतरी रेंगाळत असतो आणि शरीर मात्र पुरुषांचं होऊ लागलेलं असतं. या वयातल्या मुली 'मुग्ध', 'सुंदर' दिसायला लागतात. नि मुलगे मात्र 'कुरूप-वेडे' पिल्लू होऊन जातात.

श्रीमती. मनीषा सबनीस

संपर्क : +९१-९८८१२५३८८३

www.manthanskillsdeveloper.com

<https://www.facebook.com/Manthan-Skills-Developer-1166722530037305/>

घरी-दारी, शाळा-कॉलेज, समाज-नातेवाईक या १५-१७ वयाच्या मुलांना भराभर 'मोठे', 'जबाबदार', 'पुरुष' करायच्या मागे लागतात. अभ्यास, खेळ, घरातली (पुरुषासाठी असलेली खास!) कामं या सगळ्या आघाड्यांवर त्याला स्वतःचं कर्तृत्व सिद्ध करावं लागतं.

घरच्यांशी, खास करून आईशी असलेली जवळीक थोडी कमी होऊ लागते. आईचा लाडका सोन्या/मोन्या आता पुरुषी गटात फेकला जातो. हरण्याचा, रडण्याचा, आईच्या मिठीत/कुशीत शिरण्याचा त्याचा हक्क त्याला न सांगता, कोणतंही कारण न देता हिरावून घेतला जातो. वडिलांशी मुळातच आईपेक्षा कमी संवाद असतो. तो या वयात आणखी कमी होत जातो किंवा वडिलांना महत्वाच्या वाटणाऱ्या गोष्टींवर सुरु राहतो.

असा मुलगा मग आई-वडिलांपासून नि घरापासून लांब राहणं पसंत करायला लागतो. संवाद कमी होत जातो. झालाच तर अभ्यास, मार्क, वळण लावणं, काम कर नि काम करू नको याबद्दलच्या सूचना (कम ऑर्डर) अशा पद्धतीचा होत जातो. जिथे मुलगा एकटाच असेल, त्याला भावंड नसेल, तर तो अगदीच एकाकी होत जातो.

अगदी छोटे छोटे पण त्याच्या लेखी महत्वाचे प्रश्न त्याला पडायला लागतात. दाढी केव्हा करायची? घरी की पार्लरमध्ये? पायावरचे केस दिसतात म्हणून कायम फुल पॅन्ट घालावी का कंफरटेबल वाटतं म्हणून घरी हाफ पॅन्ट घातली तर चालेल? मुलीकडे व सेनेमा/सिरीयल बघताना हे आपल्याला काय होतंय? घरातल्या मावश्या, लांबच्या बहिणी, शेजारपाजारच्या मुली यांच्याशी बोलावसं वाटतंय पण नि नाही पण, हे काय? प्रेम म्हणजे नक्की काय असतं? कोणाला विचारू? काय करू? आई हल्ली जवळ का घेत नाही? बाबा सारखे अभ्यासाबद्दल का बोलतात? माझ्याशी साध्या गप्पा मारणं, क्रिकेट, मित्र कॉलेजातल्या गंमती सांगणं हे सगळं म्हणजे त्यांना टाईमपास का वाटतो? माझ्यासाठी त्यांना वेळ का नसतो? मी त्यांना आवडत नाही, असं तर नसेल? मी चांगला दिसतो ना? मी 'पुरुष' आहे ना? एक न दोन, सतराशेसाठ प्रश्न त्याला सतावत असतात.

या सगळ्या मानसिक गोंधळाच्या पार्श्वभूमीवर अभ्यासाची, करिअरची सुरुवातही याच वयात करावी लागते. १० वी-१२ वी च्या राक्षसांना तोंड द्यावं लागतं. पैसे मिळवता येतील अशा पालकमान्य शिक्षणक्रमात स्वतःला मोल्ड करून स्वतःची पात्रता सिद्ध करावी लागते. पालक त्याच्यासाठी जे जे करतात, त्याची परतफेड मार्क मिळवून करावी लागते.

श्रीमती. मनीषा सबनीस

संपर्क : +९१-९८८१२५३८८३

www.manthanskillsdeveloper.com

<https://www.facebook.com/Manthan-Skills-Developer-1166722530037305/>

कुठेही गेलो तरी 'सध्या काय करतो? कितवीत आहे? किती मार्क मिळाले? केवढा उंच झालाय!' यापलीकडे संवादाची गाडी फारशी पुढे कधी जात नाही. त्याच्या वैयक्तिक आवडीबद्दल, 'तुला कोण आवडते? प्रीती झिंटा कि लारा दत्त? गांगुली कॅप्टन हवा का नको? शाहरुखचा नवा पिकचर पाहिलास? राज ठाकरे प्रकरामुळे आपली मराठी माणसांची गोची होणार का रे?' हे प्रश्न त्याला फारसे कोणी विचारत नाहीत. त्याला मोकळं व्हायला संधी मिळत नाही. अर्थात अशी परिस्थिती सगळ्या घरांमध्ये आहे, असं मुळीच नाही. उत्तम संवाद आणि संबंध असणारीही अनेक कुटुंब आहेतच, पण तरी वर लिहिल्याप्रमाणे परिस्थिती असणाऱ्या कुटुंबाची संख्याही दुर्लक्षण्याजोगी नाही.

हे खरंय् की आपण पालकही आपल्यापरीने हे सगळं 'मुलांच्या भल्यासाठी', 'त्याच्या उज्वल भवितव्यासाठी', 'समाजात त्याला प्रतिष्ठा, पैसा मिळावा यासाठी' आम्हाला जे भोगायला लागले ते त्यांना लागू नये, यासाठी' अशा अनेक 'साठी-साठी' करत असतो. त्यात काही गैर नाही. पण या सगळ्यामध्ये आपण आणि आपला मुलगा यांच्यामध्ये, 'लोक आणि समाज' यांना जरा दूर ठेवून, एक निरपेक्ष प्रेमाचा बंध निर्माण करायचा असेल, नातं निरोगी आणि सदृढ करायचं असेल तर थोडे प्रयत्न करायला काय हरकत आहे ?

त्यासाठी आई-पालक नि वडील-पालकांसाठी काही छोट्या टिप्स -

आई पालकांसाठी-मुलगाचे स्पर्श, एकदम बंद करू नका. डोक्यावर हातं फिरवणं, पाठीवरून गालावरून हात फिरवणं, शाबासकी देणं-इतपत स्पर्श सुरु ठेवायला हरकत नाही. तो लहान असताना तशा साध्या, दिवसभरातल्या त्याच्या नि तुमच्या घडामोडीबद्दल - पेपर, टी.व्ही., कॉलेज इ. बद्दल बोला. गप्पा या गप्पाच राहू द्या. तुम्ही बोलायचं नि त्याने ऐकायचं, असं नव्हे. उपदेश उलटतपासणी, शुगर कोटेड पोलिसी चौकश्या टाळा. मुलींबद्दल, दारू, सिगारेट, दादा-मुलांची भाषा इ. बद्दलचं त्याचं कुतूहल समजावून घ्या. या प्रश्नांमुळे त्याला एकदम 'बिघडायला लागलेला' या कॅटेगिरित टाकू नका. त्याच्या सगळ्या प्रकारच्या मित्र-मैत्रीणींना सन्मानाने वागवा. त्यांच्याकडे त्यांच्या मार्काची, वर्तवणुकीची चौकशी करून त्याच्यावरच्या अविश्वास दाखवू नका. आपल्या आवाजाची पट्टी, टोन, शब्द यावर जरा लक्ष असू दे. या वयातली मुलं फार पटकन दुखवतात. अभ्यासाव्यतिरिक्त केलेल्या छोट्या छोट्या

श्रीमती. मनीषा सबनीस

संपर्क : +९१-९८८१२५३८८३

www.manthanskillsdeveloper.com

<https://www.facebook.com/Manthan-Skills-Developer-1166722530037305/>

चांगल्या कामाची शाबासकी वेळच्या वेळी नि मनापासून द्या. सर्वात महत्वाचं म्हणजे, 'तो तुमचा आहे, नि तुम्हाला खूप आवडतो' ही तुमची भावना त्याच्यापर्यंत पोचवा.

वडील पालकांसाठी काही विशेष सूचना-

आमच्यावेळी....., मी तुझ्याएवढा होतो तेव्हा... असे डायलॉग शक्यतो टाळा. तुम्ही या वयात असताना तुम्हाला पडत असलेले प्रश्न, झालेली घालमेल आठवा, नि तुमच्या मुलासाठी 'आवडते' बाबा होण्याचा प्रयत्न करा. मुलींबद्दलच आकर्षण, प्रेम, हस्तमैथुन, लैंगिक अवयवांची स्वच्छता या सगळ्यावर सहजतेने बोला, सांगा, विचारा. चुकल्यावर मुलाला सॉरी म्हणा. तार्किक बोला. त्याच्या आवडीच्या विषयावर बरोबरीच्या नात्याने गप्पा मारा. आईमार्फत सांगण्याऐवजी थेट संवाद साधा. सर्वात महत्वाचं म्हणजे - त्याला हवा असेल, तेव्हा वेळ द्या, देण्याचा प्रयत्न करा आणि मी नेहमीच तुझ्या पाठीशी आहे, हा विश्वास त्याला द्या.

मला माहितीये, हे लिहीणं बोलणं फार सोप आहे, पण करणं महाकर्म कठीण. मला स्वतःलाही हे सगळं जमलंय असं मुळीच नाही. पण आपण शहाणे, समंजस पालक आहोत, आपलं आपल्या मुलांवर प्रेम आहे. मग त्यांची अडनिड्या वयातली ही पाच-सहा वर्षे एकमेकांच्या मदतीने आनंदात पार पाडायला, तसे प्रयत्न करायला काय हरकत आहे? त्यासाठी आपण एकमेकांना शुभेच्छा देऊया.

श्रीमती. मनीषा सबनीस

संपर्क : +९१-९८८१२५३८८३

www.manthanskillsdeveloper.com

<https://www.facebook.com/Manthan-Skills-Developer-1166722530037305/>